

PAPER DETAILS

TITLE: ÖZEL EGİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL EGİTİM ÖĞRETMENLİĞİNE YÖNELİK
METAFORİK ALGILARI

AUTHORS: Abdulkadir KOCAOĞLU

PAGES: 22-44

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2479727>

Abdulkadir KOCAOĞLU¹

¹Trabzon Üniversitesi, abdulkadirkocaoglu@trabzon.edu.tr

Geliş Tarihi/Received
10.06.2022

Kabul Tarihi/Accepted
04.09.2022

e-Yayın/e-Printed
31.12.2022

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Öz

Bu araştırmanın amacı; özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın katılımcıları, birinci ve dördüncü sınıf düzeyindeki 134 özel eğitim öğretmen adaydır. Veriler öğretmen adaylarından, “özel eğitim öğretmenliği gibidir/benzer, çünkü” cümlesini tamamlamaları istenerek toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Öğretmen adayları toplam 124 geçerli metafor üretmişlerdir. Üretilen bu metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alınarak yedi kategori altında toplanmıştır. Kategoriler incelendiğinde en fazla metafor, farklılıkların bir araya geldiği yer (27,41) daha sonra ise emek, özveri ve gayret gerektiren (25,80) kategorilerinde toplanmıştır. Ayrıca öğretmen adayları; farklılıkların bir araya geldiği yer ve sabır abidesi kategorilerinde birbirlerine yakın sayıda, ışık kaynağı/yön gösterici ve şekil veren kategorisinde birinci sınıf, emek, özveri, gayret ve ekip çalışması kategorilerinde ise dördüncü sınıf öğretmen adayları daha fazla metafor üretmişlerdir. Son olarak katılımcıların “özel eğitim öğretmenliğine” ilişkin algılarının olumlu yönde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, özel eğitim öğretmenliği, metaforik algı, özel eğitim öğretmen adayı

METAPHORICAL PERCEPTIONS OF SPECIAL EDUCATION TEACHER CANDIDATES TOWARDS SPECIAL EDUCATION TEACHING

Abstract

The purpose of this research; The aim of this study is to reveal the metaphorical perceptions of special education teacher candidates about the "special education teaching" profession. The participants of the research, which was designed in the descriptive survey model, one of the qualitative research designs, are 134 special education teacher candidates at the first and fourth grade levels. The data are from teacher candidates, "special education teaching like/similar, because". They were collected by asking them to complete the sentence and analyzed by content analysis. Pre-service teachers produced a total of 124 valid metaphors. These produced metaphors were grouped under seven categories, taking into account their common features and analogy aspects. When the categories are examined, the most metaphors are gathered in the categories where the differences come together (27,41), and then in the categories that require effort, dedication and effort (25,80). In addition, teacher candidates; In the categories where differences come together and a monument of patience, first grade teacher candidates produced more metaphors in the light source/director and shaper category, and fourth grade teacher candidates in the labor, dedication and effort and teamwork categories. Finally, it was seen that the participants' perceptions of "special education teaching" were positive.

Keywords: Special education, special education teaching, metaphorical perception, special education teacher candidate

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Pre-service teachers' perceptions of the teaching profession and general culture, special field education and pedagogical formation criteria, which are prerequisites for being a teacher in the MoNE Basic Law, are shaped during the period of education in education faculties (Sökmen, Yıldırım & Kılıç, 2020, p. 2). Therefore, by increasing the quality of education faculties whose task is to train teachers, a positive contribution can be made to the education system's success (Dilekmen, 2008, p. 213). The teaching profession, which is essential for all branches and needs to be developed, differs from other teaching programs due to the target student group when it is considered for special education teaching. Because the target audience of special education teaching consists of individuals who are out of general education services and whose educational needs cannot be met in general education environments. Special education services offered to these individuals are under the responsibility of special education teachers, defined as "specially trained personnel" (MEB, 2018). Special education teachers are trained in the special education teaching undergraduate program within the education faculty (Diken, 2010). After receiving theoretical education for the first three years, students in this undergraduate program practice teaching at different levels of special education schools for 12 weeks, six hours a week, during the fall and spring semesters in the fourth year (MEB, 2021).

Purpose of the Research

This study aims to reveal the perceptions of special education teacher candidates towards the profession of "special education teaching" through metaphors.

In line with this primary purpose, answers to the following questions were sought:

1. What are special education teacher candidates' metaphors for the special education teaching profession?
2. Under which conceptual categories are the metaphors created by the special education teacher candidates for the special education teaching profession?
3. What is the distribution of the conceptual categories created by the special education teacher candidates for the special education teaching profession according to the grade level?

Method

This study, which aims to reveal the opinions and thoughts of special education teacher candidates studying in the first and fourth grade of the special education teaching program, was designed in the descriptive survey model, one of the qualitative research designs. In studies designed in a descriptive survey model, data are collected by observation, interview or document analysis, which is frequently used in qualitative research. In addition to these, metaphor studies can be used as an alternative to qualitative data collection methods when the desired data is to reveal the upper concepts in the human mind and to bring together and categorize the different thoughts that occur in the mind (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this study, the metaphorical perceptions of the special education teacher candidates studying in the first and fourth grades towards the "special education teaching" profession were determined using a descriptive survey design. The study's data were collected using the semi-structured questionnaire technique, one of the qualitative data collection methods.

Discussion and Conclusion

This research aimed to analyze the opinions of special education teacher candidates about the "special education teaching" profession with the metaphors they created. As a result, 50 metaphors for special education teachers were produced by 124 special education teacher candidates. In the research, firstly, "What are the metaphors that special education teacher candidates create about the special education teaching profession?" search for an answer.

The metaphors created by the pre-service teachers regarding the special education teaching profession were grouped under seven different conceptual categories. The metaphors produced in these categories are from high to low according to their frequencies; "where differences come together" (f:34), "requiring effort, dedication and effort" (f:32), "light source-director" (f:18), "a monument of patience" (15), "figure" giving" (f:10), "teamwork" (f:8) and "other" (f:7). In the category of "the place where differences come together" (f: 34), where the most metaphors are produced in the research, the participants stated that special education teaching includes many differences and these differences come together and form a whole. *Special education* is defined as "the education given to individuals who differ significantly from their peers in terms of their individual and developmental characteristics and educational qualifications," and it is stated that this education is given by specially trained personnel (MEB, 2018). Based on this definition, it is understood that individuals with special needs have many differences within themselves (Gönültaş, 2017, p. 22). Therefore, it is thought that special education teacher candidates produce more metaphors under this conceptual category due to the differences in special education. This study's finding is similar to the bulgur of Başgöl's (2017) study in which she examined teacher candidates' perceptions towards special education. When the study findings were examined, it was stated that special education includes a lot of richness, diversity, and difference, and these differences together form a whole.

When the conceptual categories created by the special education teacher candidates regarding the special education teaching profession are examined according to the grade level, the participants produced several metaphors close to each other in the categories of "where differences come together" and "a monument of patience." In the "light source-director" and "shaping" categories, first-year students produced more metaphors than fourth-year students. It is known that the courses and experiences they take during the undergraduate period are practical on the attitudes and skills of teacher candidates towards their profession (Kayhan, Şengül-Avşar & Piştav-Akmeşe, 2012). First-year students produce more metaphors in these categories because they took the special education course in the first year. Considering that they have just seen the course, it can be said that they produce more metaphors than fourth-grade students because their knowledge is more up-to-date and their awareness is higher. In the category of "requiring effort, dedication and effort" and teamwork, the fourth-grade students produced more metaphors than the first-grade students. This is thought to be because the teaching practice course is given in the fourth grade. It is thought that fourth-grade students go to special education schools and practice. While producing metaphors about special education teaching, they effectively express subjects such as labor, dedication, effort, and teamwork.

GİRİŞ

1739 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Temel Kanununda öğretmenlik mesleği, “Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunun devamında öğretmenlik mesleğini yapabilmek için “genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon” kriterlerinin karşılanması gerektiği belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973). Eğitim sisteminin başarısı sahada çalışan öğretmenin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Öğretmen niteliği ise üniversiteler bünyesinde hizmet veren eğitim fakültelerinin niteliğine bağlıdır (Özdemir, 2018, s. 204). Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının kazandıkları davranışlar, benimsedikleri algılar ve geçirdikleri yaşantılar gelecekte yapacakları öğretmenlik mesleğinin niteliğine ilişkin bir yordayıcı olmaktadır (Erişen & Çeliköz, 2003, s. 2). Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik algıları ve MEB Temel Kanununda öğretmenlik mesleğini yapabilmek için önkoşul niteliğinde olan genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon kriterleri eğitim fakültelerinde öğrenim görülen süre içerisinde şekillenmektedir (Sökmen, Yıldırım & Kılıç, 2020, s. 2). Dolayısıyla görevi öğretmen yetiştirmek olan eğitim fakültelerinin niteliği arttırılarak eğitim sisteminin başarısına olumlu yönde katkı sağlanabilmektedir (Dilekmen, 2008, s. 213).

Tüm branşlar için önemli olan ve geliştirilmesi gereken öğretmenlik mesleği, özel eğitim öğretmenliği özelinde düşünüldüğünde çalışılan öğrenci grubundan dolayı diğer öğretmenlik programlarından farklılık göstermektedir. Çünkü özel eğitim öğretmenliğinin hedef kitlesini genel eğitim hizmetlerinin dışında kalan ve eğitim gereksinimleri genel eğitim ortamlarında karşılanamayan bireylerden oluşmaktadır. Bu bireylere sunulan özel eğitim hizmetleri “özel olarak yetiştirilmiş personel” şeklinde tanımlanan özel eğitim öğretmenlerinin sorumluluğu altındadır (MEB, 2018). Özel eğitim öğretmenleri, eğitim fakültesi bünyesinde hizmet veren özel eğitim öğretmenliği lisans programında yetiştirilmektedir (Diken, 2010). Bu lisans programında öğrenim gören öğrenciler, ilk üç yıl teorik eğitim aldıktan sonra dördüncü yılda farklı kademelerdeki özel eğitim okullarında güz ve bahar dönemleri içerisinde haftada altı saat olmak üzere 12 hafta öğretmenlik uygulaması yapmaktadırlar (MEB, 2021’a).

Özel eğitim öğretmenlerine duyulan ihtiyaç, özel gereksinimli öğrencilerin sayısına paralel olarak artmakta ve bu durum üniversitelerde özel eğitim öğretmenliği lisans programının açılmasını gerektirmektedir (Erdem & Güner-Yıldız, 2017, s. 300). Özel gereksinimli öğrenci sayısına ilişkin istatistiksel veriler incelendiğinde 2012 yılında 252.025, 2017 yılında 353.610 ve 2020 yılında 425.816 özel gereksinimli öğrencinin özel eğitim hizmetlerinden yararlandığı belirlenmiştir (MEB, 2021b). Bu öğrencilere özel eğitim hizmetlerini sağlayan özel personel yetiştirmek için açılan özel eğitim öğretmenliği bölümüne ilişkin istatistiksel verilere bakıldığında 2010 yılında 15, 2012 yılında 17, 2014 yılında 21, 2017 yılında 26 ve 2021 yılında 41 üniversitede özel eğitim öğretmenliği programının aktif bir şekilde öğretmen yetiştirdiği belirlenmiştir (Ölçme seçme ve yerleştirme merkezi başkanlığı [ÖSYM], 2022). MEB ve YÖK verileri karşılaştırıldığında, özel gereksinimli öğrenci sayısı ile üniversitelerin özel eğitim öğretmenliği bölümlerinin gösterdiği artışın paralel olduğu söylenebilir. Üniversitelerde özel eğitim öğretmenliği bölümünün açılma oranı, son 15 yılda yaklaşık üç katına çıkmıştır (YÖK, 2022.) Bu artış, özel eğitim öğretmeni yetiştirmeye duyulan gereksinimden kaynaklanmakta ve nitelikli özel eğitim öğretmeni yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesinden birinci derecede sorumlu olan kişi özel eğitim öğretmenleridir. Özel eğitim öğretmenlerinin mesleklerini nitelikli bir şekilde sürdürebilmesi için bazı kriterlere sahip olması gerekmektedir. Council for Exceptional Children (Özel Gereksinimli Çocuklar Konseyi) özel eğitim öğretmenleri için bazı kriterler belirlemiştir. Bu kriterlere göre özel eğitim öğretmenleri;

- (1) Özel gereksinimli bireylerin eğitim potansiyellerini ve yaşam kalitelerini geliştirmeli,
- (2) Mesleklerini uygulamada üst düzey bir yetkinlik ve bütünlük sağlamalı,
- (3) Özel gereksinimli bireylere, ailelerine, meslektaşlarına ve özel eğitim alanında çalışma yapan araştırmacılara yarar sağlayacak mesleki etkinliklerde bulunmalı,
- (4) Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmek için çaba göstermeli,
- (5) Alanıyla ilgili geliştirilecek faaliyetlerde gönüllü olarak görev almalı ve
- (6) Özel eğitim ve ilgili hizmetlerin sunumunu ve mesleklerinin uygulanmasını düzenleyen yasaları, düzenlemeleri ve politikaları korumaya ve geliştirmeye istekli olmalıdır. (Akt. Çakıroğlu & Ünay, 2019. s. 13-14).

Özel gereksinimli birey sayısındaki artış göz önüne alındığında özel eğitim öğretmeni ihtiyacının nicelik olarak yetersiz olduğu bilinmektedir (Aydın & Şentürk, 2021, s.38). Bu bilgi doğrultusunda özel eğitim öğretmenliği programında okuyan öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine bakış açıları ve meslekleri hakkındaki görüşleri mezun olduktan sonra nasıl bir öğretmen olacaklarının yordayıcısı olabilir. Öğretmen adaylarının meslekleri hakkındaki görüşlerini öğrenirken yaygın olarak geleneksel gözlem, görüşme ve belge toplama yöntemleri kullanılsa da bu yöntemlere oranla daha yeni olmasına rağmen metafor analizi araştırmaları da kullanılmaktadır (Güneş & Fırat, 2016 s. 125). Metafor, bir eylemi olayı ya da deneyimi başka terimlerle görmek, tanımlamak veya yorumlamaktır (Botha, 2009). Diğer bir deyişle zihindeki bir algıyı yine zihindeki başka bir algı ile açıklamaktır. Metaforlar sayesinde katılımcıların araştırılan konuyla ilgili ortaya koydukları bireysel ifadeler ortaya çıkarılır ve öznel verilerin elde edilmesi sağlanır. Bu analiz yöntemi kullanılarak gözlem ya da görüşme yapmaya gerek kalmaksızın ihtiyaç duyulan birey odaklı cevaplar elde edilebilir (Ertürk, 2017, s. 2). Metafor analizi çalışmalarının tercih edilme sebeplerine bakıldığında öncelikle metaforlarla bireyin düşüncesinin daha iyi anlaşılması ve bilimsel araştırmalarda daha etkili sonuçlara ulaşılması olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen verilerin benzetme yönü ve gerekçesine odaklanıldığında derinliği fazla ve önemlidir. (Çelik & Aslan-Çelik, 2017, s. 76).

Alanyazında katılımcı grubun branş öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim öğretmen adaylarından oluştuğu “özel eğitim, özel gereksinimli birey ve özel eğitimde işbirliği” kavramlarına yönelik çeşitli metaforik çalışmalar yapılmasına rağmen (Altındağ-Kumaş & Süer, 2020; Kuzu & Yıldırım, 2021; Efiltili, Demirci & Karaduman; 2021 Açar, Dayı & Töret, 2021; Kaya & Güneş, 2017; Uçuş, 2016) özel eğitim öğretmeni ya da öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik metaforik algılarını ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik algılarının metaforlar yardımıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim bölümünü tercih etme nedenleri, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve görüşlerinin incelendiği betimsel araştırmalara rastlanırken (Afat & Çiçek, 2019; Bayrakdar, Batık & Barut, 2016; Dedeoğlu, Durali & Tanrıverdi-Kış, 2004; Tortop ve diğerleri, 2015) bu çalışmada metafor analizi yönteminin kullanılması yapılan diğer çalışmalardan farklılaşıp alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- (1) Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik oluşturdukları metaforlar nelerdir?

- (2) Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik oluşturdukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
- (3) Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik oluşturdukları kavramsal kategoriler sınıf düzeyine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Özel eğitim öğretmenliği programı birinci ve dördüncü sınıfta okuyan özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliğine yönelik görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışma nitel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Betimsel tarama modelinde tasarlanan araştırmalarda veriler, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan gözlem, görüşme ya da doküman analizi ile toplanır. Bunların yanında ulaşılmak istenen veri insan zihnindeki üst kavramları ortaya çıkarmak ve zihinlerde oluşan farklı düşünceleri bir araya getirip kategorilendirmek olduğu zaman metafor çalışmaları nitel veri toplama yöntemlerine alternatif olarak kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmada birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine yönelik metaforik algıları, betimsel tarama deseni kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verileri, nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış anket tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Katılımcılar

Bu çalışma 2021-2022 eğitim öğretim güz yarıyılında, Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği programında okuyan birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Bu araştırmada katılımcıların seçilmesinde özel eğitim öğretmenliği programında birinci ve dördüncü sınıf düzeyinde olması ölçüt olarak alınmıştır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Katılımcılarına İlişkin Demografik Bilgiler

Sınıf Düzeyi	Kadın	Erkek	Toplam	%
1. Sınıf	51	22	73	54,5
4. Sınıf	46	15	61	45,5
Toplam	97	37	134	100

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların 97’si kadın 37’si erkek olup toplam 134 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 73’ü birinci sınıf 61’i ise ikinci sınıf düzeyindedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacı doğrultusunda alanyazındaki veri toplama araçları incelenmiş ve bunun sonucunda iki bölümden oluşan veri toplama anketi oluşturulmuştur (Çelik & Aslan-Çelik, 2016; Uçuş, 2016; Talas, 2017; Aydın & Ünsal, 2021; Saban & Koçbeker, 2006; Ertürk, 2017; Saban, 2008). Anketin birinci bölümü formu dolduran öğretmen adayının yaşı, cinsiyeti ve sınıf düzeyinden oluşan kişisel bilgileri içermektedir. İkinci bölümdeyse özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği algısını metafor yoluyla belirlemek için “Özel eğitim öğretmenliği . . . gibidir/benzer, çünkü; . . .” ifadesini tamamlaması istenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan veri toplama formu kullanılmadan önce özel eğitim alanında doktora derecesine sahip üç uzmandan form hakkında görüş alınmıştır. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir. Daha sonra öğretmen adaylarına özel eğitim öğretmenliği

mesleğine ilişkin oluşturacakları metaforlar için 15 dakika süre verilmiştir. Öğretmen adaylarının verilen süre içerisinde oluşturdukları metaforlar araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

Veri Analizi

Bu araştırmada verilerin analiz edilmesi sürecinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, katılımcılardan toplanan verilerin dikkatli ve sistematik bir şekilde belirli tema ya da kategori altında bir araya getirmektir. Böylece ulaşılan veriler okuyucuya bir bütün olarak sunulur (Baltacı, 2019, s.378). Analiz sürecinde Saban, Koçbeker ve Saban (2006) tarafından önerilen aşağıdaki basamaklar takip edilmiştir.

- (1) **Adlandırma aşaması;** toplanan veriler frekanslarına göre sıralanmıştır.
- (2) **Tasnif etme (eleme ve arıtma) aşaması;** benzetme yönü ve gerekçesi bakımından uygun olmayan, belirlenen konuyla alakası olmayan ve anket formu eksik doldurulan metaforlar çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada 134 öğretmen adayı ilgili anketi doldurmuştur. Anketler incelendiğinde 10 anketin araştırmaya uygun doldurulmadığı görülmüş ve bu anketler araştırmanın dışında bırakılmıştır. Uygun doldurulmayan anketlerden altısı benzetme gerekçesini yazılmadığı, dördünün ise benzetme yönü ve gerekçesinin uygun olmadığı görülmüştür.
- (3) **Yeniden organize etme ve derleme aşaması;** araştırmaya dahil edilen metaforlar içerik analizi ile değerlendirilip kategorilendirilmiştir.
- (4) **Kategori geliştirme aşaması;** metaforlar ve kategoriler arasındaki ilişki gözden geçirilmiştir.
- (5) **Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması;** metaforlar ve kategoriler arasındaki uygunluk üç uzman tarafından değerlendirilip üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Kodlayıcı güvenilirliği için Miles ve Huberman'ın (2014) önerdiği Uzlaşma Yüzdesi = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})} * 100$ formülü kullanılmıştır. Bu formül kullanılarak hesaplanan güvenilirlik yüzdesi %'90 olarak belirlenmiştir.

Araştırma Etiği

Araştırmanın planlandıktan sonra belirlenen yönteme uygun veri toplama aracı geliştirilmiştir. Daha sonra Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Etik Kurulu tarafından incelenerek gerekli araştırma izni alınmıştır. Araştırma izni alındıktan sonra belirlenen katılımcı grubuna araştırma hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Katılımcılar araştırmaya gönüllü katıldıklarını ifade ettikleri bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzaladıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Ayrıca mevcut araştırma süresince Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi çerçevesinde hareket edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde bulgular, araştırmanın amaçları doğrultusunda yer alan sıraya uygun olarak üç başlık altında sunulmuştur.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın amacı, özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine ilişkin ürettikleri metaforları analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarından özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik oluşturdukları metafor ve gerekçesinin oluşturulan forma yazılı olarak ifade edilmesi istenmiştir. Bu bölümde öğretmen adaylarının ürettikleri

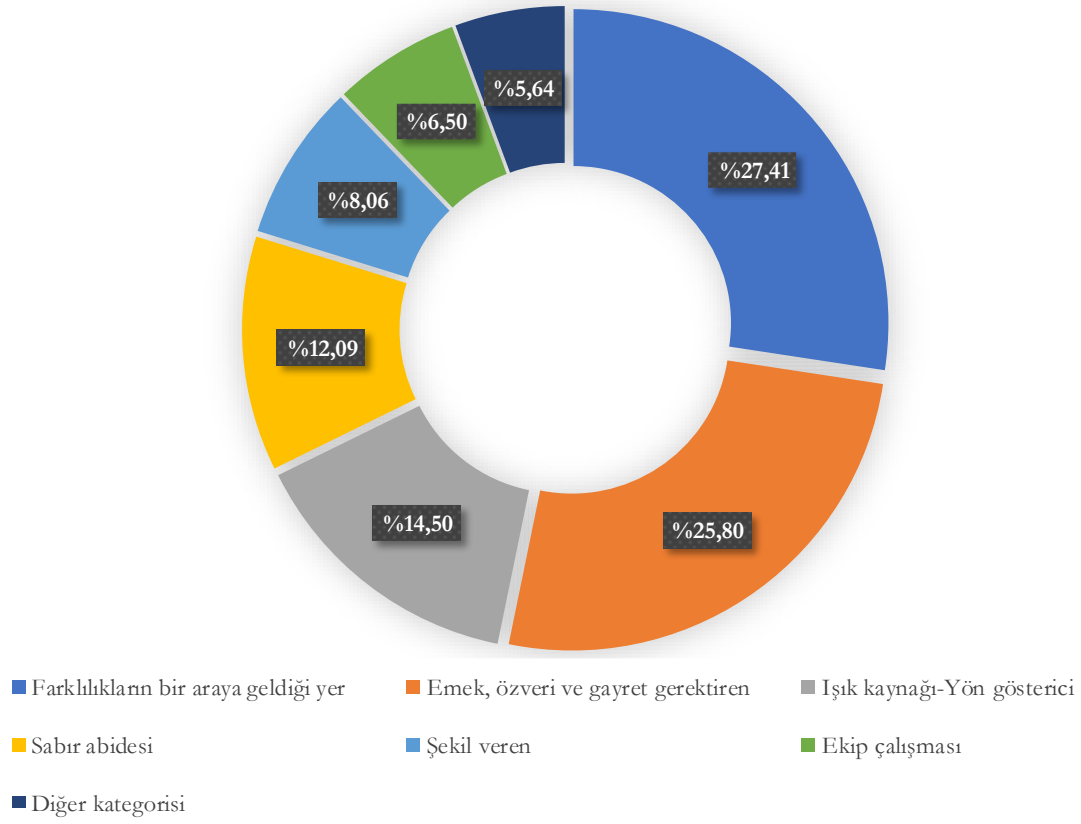
metaforlar frekans sayısı baz alınarak toplu bir şekilde tablo 2’de gösterilmiştir. Daha sonra bu metaforlar ifade ediliş sıklıklarına göre kelime bulutu şeklinde Şekil 1’de sunulmuştur.

Tablo 2. Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Özel Eğitim Öğretmenliği Mesleği İçin Oluşturdukları Metaforlar

Sıra No	Metafor	f	Sıra No	Metafor	f
1	Anne	16	26	Anahtar	1
2	Gökkuşağı	14	27	Ağaç yetiştirmek	1
3	Orman	12	28	Güçlü bir savaşçı	1
4	Sabır taşı	6	29	Ay ışığı	1
5	Güneş	4	30	Tren vagonu	1
6	Hayat	4	31	Yıldız	1
7	Bahçıvan	4	32	Futbol takımı	1
8	Rehber	3	33	Bir elin parmakları	1
9	Ağaç	3	34	Uzun bir kitabı okumak	1
10	Deniz	3	35	Okyanus	1
11	Kâşif	3	36	Saat	1
12	Aşure yemeği	2	37	Kilim dokuma	1
13	Berber	2	38	Çiçek	1
14	Evren	2	39	Köprü	1
15	Nar	2	40	Ahtapot	1
16	Vücut	2	41	Çok boyutlu robot	1
17	Uzun yol yolculuğu	2	42	Navigasyon cihazı	1
18	Heykeltıraş	2	43	Lamba	1
19	Ağrı kesici	2	44	Şefkat yuvası	1
20	Fener	2	45	Tren	1
21	Pusula	2	46	Arı	1
22	Su kuyusu	2	47	Avize	1
23	Mum	2	48	Noktalama işaretleri	1
24	Ressam	2	49	Renkli boya kalemleri	1
25	Güzel kokan parfüm	1	50	Renk çarkı	1
Toplam					124

Tablo 2 incelendiğinde özel eğitim öğretmen adayları “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine yönelik 124 adet görüş ve 50 farklı ve geçerli metafor ürettikleri görülmüştür. Katılımcıların en sık ifade ettiği metaforlar; *Anne* (f:16), *Gökkuşağı* (f:14) ve *Ormandır* (f:12). Bu metaforlar bütüncül bir bakış açısıyla incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin sevgi ve emek gerektirdiği, içinde birçok farklılığı barındırıp ortaya güzel bir birliktelik çıkardığını ifade ettiği söylenebilir. Özel eğitim öğretmen adaylarının sık ifade ettiği diğer üç metafor ise *Sabır taşı* (f:6), *Hayat* (f:4), *Bahçıvan* (f:4) ve *Güneştir* (f:4). Bu metaforlar incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin kolay bir iş olmadığını ve önemli bir meslek olduğunu ifade etmek istedikleri düşünülebilir. En sık ifade edilen diğer dört metafor ise *Ağaç* (f:3), *Rehber* (f:3), *Deniz* (f:3) ve *Kâşiftir* (3). Bu metaforlar incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin içerisinde farklılıkları

metaforlar *diğer kategorisinde* (f:7, %5,64) sunulmuştur. Elde edilen metaforlar sonucunda ortaya çıkan kategoriler, frekanslarına göre en yüksek olandan en düşük olana doğru aşağıda açıklanmıştır.

Şekil 2. Katılımcıların Özel Eğitim Öğretmenliğine İlişkin Ürettiği Metaforların Kavramsal Kategorilerine Ait Grafik

Kategori 1: Farklılıkların bir araya geldiği yer

Bu kategori altında 34 öğretmen adayı 10 metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Farklılıkların Bir Araya Geldiği Yer Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 1	Metafor	f
Farklılıkların bir araya geldiği yer	Gökkuşağı	14
	Orman	5
	Deniz	3
	Ağaç	3
	Evren	2
	Aşure yemeği	2
	Nar	2
	Renk çarkı	1
	Okyanus	1
	Avize	1
Toplam		34

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının farklılıkların bir araya geldiği yer kategorisi altında özel eğitim öğretmenliğini en sık *gökkuşağı* (f:14) ve *ormana* (f:5) benzettikleri görülmüştür. Ayrıca *deniz* (f:3), *ağaç* (f:3), *evren* (f:2), *aşure yemeği* (f:2) ve *nar* (f:2) da özel eğitim öğretmenliğini benzettikleri diğer metaforlardır. Bu kategori altında toplanan metaforlar incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin içerisinde birçok farklılığı barındıran ve bu farklılıkları da koşulsuz kabul eden bir meslek grubu olduğu algısı katılımcılarda görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

K20: *Özel eğitim öğretmenliği gökkuşağı gibidir içinde birçok farklı alanı barındırır ve birleşimi bütün alanlardan parçalar taşır.*

K51: *Özel eğitim öğretmenliği denize benzer çünkü içerisinde birçok farklı özelliklerle canlıyı barındıran devasa bir alandır.*

K13: *Özel eğitim öğretmenliği ormana benzer çünkü birçok farklı türden bitkiye ev sahipliği yapar*

K53: *Özel eğitim öğretmenliği ağaç gibidir, birçok dalı olmasına rağmen tüm dallardaki meyveler aynıdır.*

K17: *Özel eğitim öğretmenliği aşure yemeği gibidir içerisinde birbirinden bağımsız birçok şey olmasına rağmen sonuçta ortaya harika bir şey çıkar*

K27: *Özel eğitim öğretmenliği evren gibidir içerisinde birçok galaksi ve yıldız barındırır.*

Kategori 2: Emek, özveri ve gayret gerektiren

Bu kategori altında 32 öğretmen adayı toplam 14 metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Emek, Özveri ve Gayret Gerektiren Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 2	Metafor	f
Emek, özveri ve gayret gerektiren	Anne	10
	Orman	7
	Hayat	4
	Su kuyusu	2
	Ağaç yetiştirmek	1
	Çiçek	1
	Güçlü bir savaşçı	1
	Kilim dokumak	1
	Ahtapot	1
	Çok boyutlu robot	1
	Saat Şefkat yuvası	1
	Arı	1
Toplam		32

Tablo 5 incelendiğinde emek, özveri ve gayret gerektiren kategorisi altında öğretmen adayları en sık *anne* (f:10), *orman* (f:7) ve *hayat* (f:4) metaforlarını kullanmışlardır. Bu metaforlar dikkatlice incelendiğinde katılımcıların özel eğitim öğretmenliğinin çok fazla çalışmayı gerektirdiği algısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir. Üretilen metaforlara bakıldığında

K65: Özel eğitim öğretmenliği anneliğe benzer çünkü sabırlı, her şekilde kabul eden ve ilerlemesi için mücadele eder.

K4: Özel eğitim öğretmenliği bir ormana benzer çünkü sadece fidanı dikmekle bitmez sürekli ilgi ve alakada ister.

K62: Özel eğitim öğretmenliği su kuyusuna benzer dibine inmeden istediğinizi alamazsınız.

K2: Özel eğitim öğretmenliği hayata benzer çünkü uzun, yorucu ama bir o kadar da zevklidir.

K9: Özel eğitim öğretmenliği ağaç yetiştirmek gibidir çünkü çok fazla desteğe ihtiyaç vardır.

K14: Özel eğitim öğretmenliği güçlü bir savaşçıya benzer çünkü hiçbir koşulda pes etmez.

K11: Özel eğitim öğretmenliği kilim dokumaya benzer bir yerde hata yapıldı mı arkası düzelmez.

Kategori 3: Işık kaynağı-yön gösterici

Bu kategori altında 18 öğretmen adayı 10 metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforlarıyla ilgili bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Işık Kaynağı-Yön Gösterici Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 3	Metafor	f
Işık kaynağı-Yön gösterici	Güneş	4
	Rehber	3
	Pusula	2
	Mum	2
	Fener	2
	Ay ışığı	1
	Yıldız	1
	Lamba	1
	Noktalama işaretleri	1
	Navigasyon cihazı	1
Toplam		18

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliğine yönelik ürettiği metaforlar için en çok *güneş* (f:4), *rehber* (f:3), *pusula* (f:2), *mum* (f:2) ve *fener* (f:2) metaforlarını kullandıkları görülmüştür. Bunların yanı sıra *ay ışığı* (f:1), *yıldız* (f:1), *lamba* (f:1), *noktalama işaretleri* (f:1) ve *navigasyon cihazı* (f:1) da kullandıkları metaforlardır. Katılımcıların ürettiği metaforlar incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin yol açan ya da yol gösteren bir meslek grubu olduğu algısına sahip oldukları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K16: Özel eğitim öğretmenliği güneşin kendisi gibidir çünkü dokunuşuyla ısıtamayacağı insan yoktur.

K29: Özel eğitim öğretmenliği rehber gibidir yolunu kaybeden öğrenci ve ailelerine yol gösterir.

K32: Özel eğitim öğretmenliği bir pusula gibidir öğrencilere kaybolmamaları için yol gösterir.

K64: Özel eğitim öğretmenliği bir fener gibidir çünkü her öğrenciye ışığından bir parça verir ve hayatı görmelerini sağlar.

K17: Özel eğitim öğretmenliği ışık saçan bir mum gibidir karanlıkta kalmış ne yöne gideceğini bilmeyen çocukların yolunu aydınlatır.

K43: Özel eğitim öğretmenliği noktalama işaretleri gibidir her kişiye ve duruma göre değişir ve sonrasında nasıl bir yol izleyeceğini gösterir.

K22: Özel eğitim öğretmenliği navigasyon cihazı gibidir çünkü herkesi gitmek istediği yere götürür.

Kategori 4: Sabır abidesi

Bu kategori altında 15 öğretmen adayı dört metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Sabır Abidesi Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 4	Metafor	f
Sabır abidesi	Anne	6
	Sabır taşı	6
	Uzun yol yolculuğu	2
	Uzun bir kitabı okumak	1
Toplam		15

Tablo 7 incelendiğinde sabır abidesi kategorisi altında özel eğitim öğretmenliğinin en sık *anne* (f:6) ve *sabır taşına* (f:6) benzetildiği görülmektedir. Ayrıca *uzun yol yolculuğu* (f:2) ve *uzun bir kitabı okumak* (f:1) da özel eğitim öğretmenliğinin benzetildiği diğer metaforlardır. Üretilen metaforlar incelendiğinde katılımcılarda özel eğitim öğretmenliğinin sabır gerektiren bir meslek olduğu algısı belirlenmiştir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K50: Özel eğitim öğretmenliği anneliğe benzer çünkü çocuk ne kadar hata yapsa da anne sabır gösterir.

K18: Özel eğitim öğretmenliği sabır taşı gibidir öğrencilerin her hatasına sabır gösterilir ve öğrenmesi beklenir.

K31: Özel eğitim öğretmenliği benim için uzun yolda yolculuk yapmak gibidir çünkü nereye gidileceği bilinse de yoldaki aksaklıklar, yaşantılar bizi planlamadığımız yerlere götürür.

K36: Özel eğitim öğretmenliği uzun bir kitabı okumak gibidir bazen sıkıcı bazen oldukça heyecanlı ve eğlenceli sık sık yorucu ama sonunda kitap bittiğinde buna değer değdi dersiniz.

Kategori 5: Şekil veren

Bu kategori altında 10 öğretmen adayı dört metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Şekil Veren Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 5	Metafor	f
Şekil veren	Bahçıvan	4
	Berber	3
	Ressam	2
	Heykeltıraş	1
Toplam		10

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliğini açıklarken en çok *bahçıvan* (f:4) ve *berber* (f:3) metaforlarını kullandıkları görülmüştür. Bunların yanında *ressam* (f:2) ve *heykeltıraş* (f:1) kullandıkları metaforlardır. Katılımcıların ürettiği metaforlar incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğinin yeniden bir ürün oluşturma ya da var olan ürüne şekil verme ve güzelleştirme algılarının olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K57: *Özel eğitim öğretmenliği bahçıvanlığa benzer çünkü bahçesindeki tüm ağaç ve çiçeklere istediği şekli verir.*

K52: *Özel eğitim öğretmenliği berberliğe benzer gelen tüm müşterilerin istediği ve ihtiyaç duyduğu şekilde saçını keser.*

K3: *Özel eğitim öğretmenliği ressamlık gibidir çünkü elinde olan malzemeleri değerlendirerek harikalar yaratmaya çalışır. Yapabileceğinin en iyisini yapmaya gayret etmek ve onu güzelleştirmek için sınırları zorlamaktır. Farklı bakış açılarını geliştirerek kimsenin o malzemelerde görmediğini görüp ortaya çıkarmaktır.*

K5: *Özel eğitim öğretmenliği heykeltıraş gibidir çünkü önceleri anlamsız bir taş yığınının gerekli araç gereçle anlamlı bir şekil verirsiniz.*

Kategori 6: Ekip çalışması

Bu kategori altında sekiz öğretmen adayı yedi metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 9’de sunulmuştur.

Tablo 9. Ekip Çalışması Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 6	Metafor	f
Ekip çalışması	Vücut	2
	Bir elin parmakları	1
	Tren vagonu	1
	Tren	1
	Köprü	1
	Futbol takımı	1
	Renkli boya kalemi	1
Toplam		8

Tablo 9 incelendiğinde ekip çalışması kategorisi altında özel eğitim öğretmenliğinin en sık *vücuda* (f:1) benzetildiği görülmektedir. Ayrıca bir *elin parmakları* (f:1), *tren vagonu* (f:1), *tren* (f:1), *köprü* (f:1), *futbol takımı* (f:1) ve *renkli boya kalemleri* özel eğitim öğretmenliğinin benzetildiği diğer metaforlardır. Üretilen metaforlar incelendiğinde katılımcıların özel eğitim öğretmenliğini eşgüdüm halinde çalışan metaforlara benzettiği görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K72: Özel eğitim öğretmenliği vücut gibidir birçok farklı organdan oluşur ve hepsinin görevleri farklı ama komut aldığı yer aynıdır.

K55: Özel eğitim öğretmenliği bir elin parmakları gibidir hepsi aynı şey için hizmet eder.

K38: Özel eğitim öğretmenliği tren vagonu gibidir lokomotif nereye giderse o da arkasından gelir.

K51: Özel eğitim öğretmenliği futbol takımı gibidir futbol takımında olduğu gibi özel eğitimde de takım oyunu önemlidir ve takım olarak hareket etmek gerekir. Bireysel olarak ne kadar iyi olursan ol, emek verirken ver tek başına yaptığın her zaman sınırlı kalacaktır.

K35: Özel eğitim öğretmenliği köprü gibidir birçok bağlantısı vardır ve bu bağlantılar bir bütün oluşturur.

K8: Özel eğitim öğretmenliği renkli boya kalemi gibidir tek renkle yapılabilecekler çok sınırlıyken birden fazla renk için içine katıldığı zaman anlamlı bir bütün ortaya çıkar.

Kategori 7: Diğer kategorisi

Bu kategori altında öğretmen adaylarının ifade ettiği birbirinden farklı görüşlerden ortaya çıkan metaforlar yer almaktadır. Bu metaforlar konusu ve gerekçesi yönüyle incelendiğinde herhangi bir kategoriye dahil edilememiştir. Bu kategori altında yedi öğretmen adayı dört metafor üretmiştir. Katılımcıların bu kategoride sınıflandırılan metaforları ile ilgili bilgiler Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Diğer Kategorisi Altında Oluşturulan Metaforlar

Kategori 7	Metafor	f
Diğer kategorisi	Kâşif	3
	Ağrı kesici	2
	Anahtar	1
	Güzel kokan parfüm	1
Toplam		7

Tablo 10 incelendiğinde diğer kategorisi altında özel eğitim öğretmenliğinin en sık *kâşif* (f:3) ve *ağrı kesiciye* (f:2) benzetildiği görülmektedir. Bunun yanında *anahtar* (f:1) ve *güzel kokan bir parfüme* özel eğitim öğretmenliğinin benzetildiği diğer metaforlardır. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının ifade ettiği metaforlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K60: Özel eğitim öğretmenliği *kâşiflik* gibidir her gün çocukların bir başka özelliklerini keşfedersin.

K15: Özel eğitim öğretmenliği *ağrı kesici* gibidir öğrencinin yetersizliğine eğitim ile çare olursun.

K9: Özel eğitim öğretmenliği *anahtar* gibidir uygun doğru kilidi bulunca ancak açılır.

K29: Özel eğitim öğretmenliği *güzel kokan bir parfüm* gibidir herkes çok sever ama az kişi sahip olabilir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine ilişkin oluşturdıkları kavramsal kategoriler sınıf düzeyine göre nasıl bir dağılım

göstermektedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin yanıtına ilişkin bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Özel Eğitim Öğretmenliği Mesleğine İlişkin Üretilen Metaforların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Kavramsal kategoriler	f	1.Sınıf	4. Sınıf	%
Farklılıkların bir araya geldiği yer	34	20	14	27,41
Emek, özveri ve gayret gerektiren	32	9	23	25,80
Işık kaynağı-Yön gösterici	18	11	7	14,50
Sabır abidesi	15	8	7	12,09
Şekil veren	10	10	0	8,06
Ekip çalışması	8	0	8	6,50
Diğer kategorisi	7	5	2	5,64
Toplam	124	63	61	100

Araştırmada özel eğitim öğretmen adaylarının ürettiği metaforlar sınıf düzeyine göre incelendiğinde öğretmen adaylarının *Farklılıkların Bir Araya Geldiği Yer* ve *Sabır Abidesi* kategorilerinde benzer sayıda metafor ürettikleri görülmüştür. *Emek, Özveri ve Gayret* ve *Ekip Çalışması* kategorilerinde dördüncü sınıf öğretmen adayları birinci sınıf öğretmen adaylarına göre daha fazla metafor üretmiştir. *Işık Kaynağı-Yön Gösterici* ve *Şekil Veren* kategorilerinde ise birinci sınıf öğretmen adayları dördüncü sınıf öğretmen adaylarına göre daha fazla metafor üretmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitim öğretmenliği” mesleğine yönelik görüşlerini, oluşturdukları metaforlarla analiz etmeyi hedeflemiştir. 124 özel eğitim öğretmen adayı tarafından özel eğitim öğretmenliğine yönelik 50 metafor üretilmiştir. Araştırmada ilk olarak “Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik üretilen metaforlar incelendiğinde ilk sırada *anne* (f:16) devamında ise *gökkuşağı* (f:14), *orman* (f:12) ve *sabır taşı* (f:6) benzetmelerinin katılımcılar tarafından en sık ifade edilenler arasında olduğu görülmektedir. Bu metaforlar bir bütün olarak ele alındığında özel eğitim öğretmenliğinin yoğun emek ve sabır gerektirdiği ve hizmet verilen öğrenci grubunun özel gereksinimli bireyler olduğu düşünüldüğünde birçok farklılığı içerisinde barındıran bir meslek olduğu söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde özel eğitim ve özel gereksinimli birey kavramlarına yönelik özel eğitim branşı dışındaki öğretmen ve öğretmen adaylarının algılarını konu alan birçok çalışma (Efilti vd., 2021; Kardeş & Taşkın, 2020; Altındağ-Kumaş & Süer, 2020; Uçuş, 2016; Pesen & Pesen, 2020; Alptekin & Vural-Batık, 2013; Adar-Cömert, 2019) olmasına rağmen katılımcı grubun özel eğitim öğretmen adayları olduğu ve özel eğitim öğretmenliği mesleğine yönelik algılarının incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat alanyazında katılımcı grubun özel eğitim öğretmenlerinden oluştuğu, özel eğitim ve özel gereksinimli birey ile ilgili algılarının incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Kazu & Yıldırım, 2021; Efilti vd., 2021; Dönmez-Demir, 2022). Bu çalışmalar incelendiğinde özel eğitim öğretmenleri, mesleklerinin içinde birçok farklılıkları barındırdığını ve öğretmenlik formasyon bilgilerinin çok önemli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Altındağ-Kumaş ve Süer (2020) çalışmalarında Sosyal Bilgiler, Resim, İngilizce ve Türkçe öğretmenliği bölümü dördüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algılarını incelemişlerdir. Katılımcılar en fazla “*anne, gökkuşağı, ağaç, heykel sanatı, arı* ve

ay” metaforlarını ürettikleri görülmüştür. Bir başka çalışmada Uçuş (2016) sınıf ve okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algılarını incelemiştir. Bu çalışmanın metaforları incelendiğinde “anne, çiçek ve güneş” metaforların katılımcılar tarafından ifade edildiği görülmüştür. Bu çalışmaların katılımcı gruplarının özel eğitim öğretmen adayları ve incelenen konunun özel eğitim öğretmenliği olmamasına rağmen çalışmada elde edilen bazı metaforların (anne, gökkuşağı, ağaç) ortak olması dikkat çekmektedir. Özel eğitim bir bütün olarak düşünüldüğünde (öğretmen, öğrenci, veli) bu metaforların ortak olmasının nedeninin temelde farklı çevrelerden gelen ve farklı yetersizlik durumlarına sahip bireylerin aynı amaç etrafında toplanmaları olabilir.

Ayrıca alanyazında sınıf öğretmeni ve tarih öğretmeni adaylarının mesleklerine yönelik algılarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Çelik ve Aslan-Çelik (2017) sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliğine yönelik metaforik algılarını incelemiştir. Sınıf öğretmenliği mesleğini öğretmen adayları çalışmak, öğretmenler ise bakıcı olarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada ortaya çıkan metaforlar “*öğrencilerin rehberi*”, “*yol göstericisi*” ve “*ebeveynlik görevi*” altında sınıflandırılmıştır. Bir başka çalışmada Çulha-Özbaş ve Aktekin (2013) Tarih öğretmeni adaylarının tarih öğretmenliğine yönelik algılarını incelemiştir. Tarih öğretmenlerinin bilginin aktarıcısı olarak gördüklerini ifade eden katılımcılar mesleklerini “*güneş*”, “*gece lambası*” ve “*rehber*” kavramlarına benzetmişlerdir. Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi öğretmenlik mesleği temelde alındığında oluşturulan kategorilerin “*bilgi sahibi*”, “*bilgiyi aktaran*” ve “*yol gösteren*” olduğu görülmüştür. Bu çalışmada da özel eğitim öğretmenliğinin içinde farklı bilgileri barındırdığı “*Farklılıkların bir araya geldiği yer*”, bilgileri öğrenci ve velilere aktarıp yol gösterdiği “*emek, özveri ve gayret gerektiren*” ve “*ışık kaynağı-yön gösterici*” kategorileri altında ifade edilmiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuç öğretmenlik mesleğini konu alan çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin farklı branşlar olsa dahi aynı disiplinde çalışma gerektirdiği düşünüldüğünde birbirine benzer metaforların ortaya çıkması beklenen bir durumdur (Özer & Gelen, 2008).

Öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine ilişkin oluşturdukları metaforlar yedi farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerde üretilen metaforlar frekanslarına göre yüksek olandan düşük olana doğru; “*farklılıkların bir araya geldiği yer*” (f:34), “*emek, özveri ve gayret gerektiren*” (f:32), “*ışık kaynağı-yön gösterici*” (f:18), “*sabır abidesi*” (15), “*şekil veren*” (f:10), “*ekip çalışması*” (f:8) ve “*diğer kategorisidir*” (f:7). Araştırmada en fazla metaforun üretildiği “*farklılıkların bir araya geldiği yer*” (f:34) kategorisinde katılımcılar özel eğitim öğretmenliğinin içerisinde birçok farklılığı barındırdığını, bu farklılıkların bir araya gelerek bir bütün oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Özel eğitim, “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylere verilen eğitim” olarak tanımlanmakta ve bu eğitimin özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından verildiği ifade edilmektedir (MEB, 2018). Bu tanımdan hareketle özel gereksinimli bireylerin kendi içerisinde birçok farklılığa sahip olduğu anlaşılmaktadır (Gönüldaş, 2017, s. 22). Dolayısıyla özel eğitim öğretmen adaylarının bu kavramsal kategoride altında daha çok metafor üretmelerinin nedeninin özel eğitimin içerisinde barındırdığı farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Başgül’ün (2017) öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik algılarını incelediği çalışmasının bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde özel eğitimin içerisinde çok zenginlik, çeşitlilik ve farklılık içerdiği ve bu farklılıkların hep birlikte bir bütün oluşturduğu belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının üzerinde ikinci olarak en fazla metafor ürettikleri “*emek, özveri ve gayret gerektiren*” (f:32) kategorisidir. Burada öğretmen adayları, özel eğitim öğretmenliği mesleğinin

yoğun bir emek, sabır ve gayret gerektirdiğini, yapılması zor ama yeterli bilgi ve beceriyle yapılabilecek bir meslek olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının en fazla metaforu ikinci kategoride üretmesinin sebebi, özel eğitim öğretmenlerinin çalışma grubunun özel gereksinimli öğrencilerden oluşması ve özel eğitim öğretmenliğinin farklı bilgi ve becerileri gerektirmesi olabilir. Bu bulgu, Efilti ve arkadaşlarının (2021) özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin algılarını inceledikleri çalışmanın bulgularıyla paraleldir. Çalışma incelendiğinde özel eğitimin çeşitli zorluklar içerdiğini ve yoğun sabır gerektiren bir meslek olduğu fakat yoğun emek verilerek yapılabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca özel eğitim öğretmenin anne gibi şefkatli olmasının yanında alanında pedagojik ve akademik yeterliliğe sahip olunması gerektiğini, bunların işini kolaylaştıracağını vurgulamışlardır. Özel eğitim öğretmenleri formasyon bilgileri düzeyinde sundukları sistematik öğretimle, öğretim sürecinde oluşabilecek problemlerin önüne geçebilir (Karasu ve Mutlu, 2014, s.63). Böylece hem öğretim sürecini yürütmesi kolaylaşır hem de öğrenci açısından verimli bir öğrenme ortamı oluşturulmuş olur (Ergenekon, 2016, s.220).

Katılımcılar üçüncü, dördüncü ve beşinci kategorilerde çeşitli metaforlar üretmişlerdir. Üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmen adayları özel eğitim öğretmenliği mesleğini “*ışık kaynağı-yön gösterici*” kategorisinde (f:18) *güneş*, *rehber* ve *pusulaya*, “*sabır abidesi*” (f:15) kategorisinde *anne*, *sabır taşı* ve *uzun yol yolculuğuna*, “*şekil veren*” (f:10) kategorisinde ise *bahçıvan*, *berber* ve *heykeltıraşa* benzetmişlerdir. Bu metaforlar alanyazında yapılan çalışmaların metaforlarıyla benzerlik göstermektedir (Uçuş, 2016; Başgöl, 2017; Dönmez-Demir, 2022). Katılımcılar özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerini güneş gibi aydınlatıp rehber gibi yol göstererek ilerlemesini kolaylaştırdığını, bunu yaparken bir anne gibi maksimum düzeyde sabırla yaklaştığını ve böylece öğrenci üzerinde bir bahçıvanın çiçeğe, heykeltıraşın mermere verdiği şekil gibi özel eğitim öğretmenin de öğrencisine şekil verdiğini ifade etmişlerdir. Dönmez-Demir (2022) çalışmasında özel eğitim ve sınıf öğretmenlerinin meslekleri ve öğrencileriyle ilgili algılarını incelemiştir. Araştırmacı öğretmenlerden mesleklerini ve öğrencilerini bir eşyaya benzetmelerini istemiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde özel eğitim öğretmenleri mesleklerini en çok “*kapı*, *lamba* ve *pusula*” gibi metaforlar kullanarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu metaforların insanların yollarını bulmalarını sağladığı gibi özel eğitim öğretmenliği mesleğinin de öğrencilere yol gösterip meslek olduğu algısına sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Öğretmen adaylarının üzerinde en az metafor ürettikleri kategori “*ekip çalışması*” (f:8) olmuştur. Bu kategoride öğretmen adayları özel eğitimin bir ekip işi olduğunu, *bir elin parmakları* metaforuyla açıklamışlardır. Katılımcılar özel eğitimin hizmetlerinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için tüm paydaşların sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında yapılan çalışmaların bulgularıyla desteklenmektedir. Dayı ve Töret (2021) özel eğitim öğretmeni adaylarının iş birliğine yönelik algılarını incelediği çalışmanın bulguları incelendiğinde öğretmen adayları “*zincir halkası*, *yapboz parçası* ve *ağaç kökleri*” metaforlarını kullanarak özel eğitimin bir ekip işi olduğunu ifade etmişlerdir. Pürsün, Okutan ve Atbaşı (2021) özel eğitim öğretmenlerinin iş birliğine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmalarında özel eğitimin bir ekip işi olduğunu ve öğretmenler iş birliği yapmaya karşı ne kadar istekli olursa öğrenme-öğretme yaklaşımları, yöntem- teknik ve süreçler hakkında bilgi edinmeleri ve kendilerini geliştirmeleri de o kadar mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak öğretmen adaylarının ürettikleri bazı metaforlar incelendiğinde hem konusu hem de gerekçesi açısından anlamlı ve geçerli olmasına rağmen herhangi bir kategoriye dahil edilememiştir. Bu metaforlar “*diğer kategorisi*” (f:7) altında toplanmıştır.

Özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim öğretmenliği mesleğine ilişkin oluşturdukları kavramsal kategoriler sınıf düzeyine göre incelendiğinde “*farklılıkların bir araya geldiği yer*”

ve “*sabır abidesi*” kategorisinde katılımcılar birbirine yakın sayıda metafor üretmişlerdir. “*Işık kaynağı-yön gösterici*” ve “*şekil veren*” kategorisinde birinci sınıftaki öğrencilerin, dördüncü sınıftaki öğrencilerden daha çok metafor üretmiştir. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutum ve becerileri üzerinde lisans döneminde gördükleri ders ve deneyimlerin etkili olduğu bilinmektedir (Kayhan, Şengül-Avşar & Piştav-Akmeşe, 2012). Birinci sınıftaki öğrencilerin bu kategorilerde daha fazla metafor üretmelerinin sebebinin özel eğitim dersinin birinci sınıfta almaları olabilir. Dersi yeni gördükleri dikkate alındığında bilgilerinin daha güncel ve farkındalıklarının yüksek olduğu için daha dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha fazla metafor ürettikleri söylenebilir. “*Emek, özveri ve gayret gerektiren*” ve *ekip çalışması*” kategorisinde ise dördüncü sınıftaki öğrenciler, birinci sınıftaki öğrencilerden daha fazla metafor üretmişlerdir. Bunun sebebi olarak öğretmenlik uygulaması dersinin dördüncü sınıfta verildiği düşünülmektedir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin özel eğitim okullarına gidip uygulama yapması, özel eğitim öğretmenliğine ilişkin metafor üretirken emek, özveri, gayret ve ekip çalışması gibi konuları ifade etmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma, Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı birinci ve dördüncü sınıfta okuyan 124 özel eğitim öğretmen adayının görüşleriyle sınırlıdır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, bu katılımcıların görüşlerini yansıtmaktadır. Daha geniş katılımcılarla yapılabilecek çalışmalar çeşitli ve önemli bulgular ortaya koyma açısından önemlidir. Dolayısıyla ileride yapılacak çalışmalar daha geniş grupta katılımcılarla yapılabilir. Özel eğitim öğretmen adayı ve özel eğitim öğretmeni görüşleri alınıp karşılaştırma yapılabilir. Boylamsal çalışmalar yürütülebilir. Katılımcı grubunun veli, öğretmen ve öğretmen adaylarının olduğu gruplarla çalışılabilir. Bu çalışmada katılımcıların algıları metafor analizi yöntemi ile toplanmıştır. İlerde yapılacak çalışmalarda katılımcıların özel eğitim öğretmenliğine yönelik algıları farklı araştırma yöntemleri ile toplanabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 08.04.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: E-81614018-000-2200014827

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tamamı, araştırmanın tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Yazar, yazım sürecinde Prof. Dr. Nevin GÜNER-YILDIZ, Dr. Öğr. Üyesi Raziye ERDEM ve Özel Eğitim Uzmanı Ayşenur ÇAYIR’dan akademik yazım ve yazmaya yönelik motivasyon desteği almıştır. Bu desteklerinden dolayı değerli hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca araştırmaya gönüllü olarak katılan özel eğitim öğretmen adaylarına desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Çatışma Beyanı

Yazarın araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Yazar Hakkında

Abdulkadir Kocaoglu

Abdulkadir Kocaoğlu, Trabzon Üniversitesi Eğitim Fakültesinde araştırma görevlisi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Özel Eğitim alanında doktor adaydır. Güncel araştırma ilgi alanları arasında; özel gereksinimli öğrenciler, geçici koruma statüsündeki bireyler ve toplumun dezavantajlı olarak adlandırdığı bireylerin kapsayıcı eğitim politikalarıyla ilgili uygulamalar yer almaktadır. Diğer ilgi alanları arasında öğretmen eğitimi ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yer almaktadır. Bu makaleyle ilgili yazışmalar doğrudan şu adrese gönderilebilir: abdulkadirkocaoğlu@trabzon.edu.tr

KAYNAKÇA

- Açar, D., Kaya, G., & Güneş, G. (2017). Özel gereksinimli bireyler hakkındaki görüşlere ilişkin metafor çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 935-944. doi: 10.17755/esosder.284397
- Afat, N., & Çiçek, Ş. (2019). Özel eğitim öğretmenliği lisans programlarındaki öğrencilerin profili ve alana yönelik görüşleri. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 1(1), 68-99. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/izujed/issue/42924/535627>
- Altındağ Kumaş, Ö., & Süer, S. (2020). Öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algıları. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1076-1101. doi: 10.26466/opus.676175
- Alptekin, S., & Vural Batık, M. (2013). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin yetersizlikten etkilenmiş kişilere yönelik tutumlarına özel eğitim dersinin etkisi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 18-34.
- Aydın, G., & Şentürk, Ş. (2021). Özel Eğitim Bölümü Lisans Programının Birleştirilmesine Yönelik Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 6(1), 36-50. doi: 10.52797/tujped.829099
- Aydın, S., & Ünsal, S. (2021). Tercih Edilen Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Metaforik Algıları. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 165-177. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jier/issue/67379/1011661>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bayrakdar, U., Vural Batık, M., & Barut, Y. (2016). Özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Journal of Kırsehir Education Faculty*, 17 (2), 133-149.
- Başgöl, M. (2017). *Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitime yönelik metaforik algılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi, Amasya
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education Copyright* Vol 29:431-444
- Büyükalın Filiz, S., Çelik Şahin A., Tufan, S., & Karaahmetoğlu, B. (2018). Özel eğitim öğretmenliği lisans programlarının birleştirilmesine ilişkin öğretim üyelerinin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(3), 763-775.
- Çakıroğlu, O., & Ünay, E. (2019). Özel eğitim. Melekoğlu, M. ve Sönmez-Kartal, M. (Ed.), *Özel eğitimde temel kavramlar ve konular içinde* (ss.1-21). Ankara: Vize Akademik

- Çelik, Ö., & Aslan Çelik, M. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bir meslek olarak sınıf öğretmenliğine ilişkin metaforik algılarının karşılaştırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 75-91. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed/issue/30919/335637>
- Dayı, E., Açıkgöz, G., & Elçi, A. N. (2020). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının engelli öğrencilere yönelik metaforik algıları (Gazi Üniversitesi Örneği). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21 (1), 95-122. doi: 10.21565/oelegitimdergisi.616520
- Dedeoğlu, S., Durali, S., & Tanrıverdi Kış, A. (2004). Özel eğitim bölümü zihin engelliler öğretmenliği anabilim dalı 3., 4. Sınıf öğrencileri ve mezunlarının kendi bölüm programları, öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri ile ilgili düşünce ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 47-55.
- Dilekmen, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 214-221.
- Diken, İ. (ed.). (2017). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Efiliti, E., Demirci, B., & Karaduman, M. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ve özel eğitim öğrencilerine yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 221-251. doi: 10.26466/opus.754317
- Erişen, Y., & Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 25-36. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26130/275238>
- Ergenekon, Y. (2016). Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için eğitim-öğretim uygulamaları. A. Cavkaytar (Ed.), *Otizm spektrum bozukluğu* (ss. 211-249). Ankara: Grafik-Ofset Yayınları.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15, doi: 10.19160/ijer.285232
- Gönüldaş, H., & Gümüşkaya, Ö. (2022). Özel eğitim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin öz-yeterlilik algıları ile kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 19-43. doi: 10.17240/aibuefd. 2022.-780851
- Güneş, A., & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede metafor analizi araştırmaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 115-129. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/34059/377003>
- Kazu, İ.Y., & Yıldırım, D. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli birey ve özel eğitime yönelik metaforik algıları. *Journal of History School*, 51, 1121-1144.
- Kardeş, S. & Taşkın, N. (2020). Okul öncesi öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara yönelik algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 51-73. doi: 10.17152/gefad.658084
- Karasu, T. & Mutlu, Y. (2015). Öğretmenlerin perspektifinden özel eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri: muş il örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 47-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/1833/22330>

- Kayhan, N., Şengül, A. & Akmeşe, P. P (2012). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 261-271.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). *Millî eğitim temel kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021a) *Millî eğitim bakanlığı tebliğler dergisi*. https://uludag.edu.tr/dosyalar/egitim/meb_tebliğler_dergisi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021b) *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf
- Okutan, S., Pürsün, T., & Atbaşı, Z. (2021). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi ile özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin işbirliğine ilişkin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 50 (232), 287-311. doi: 10.37669/milliegitim.747646
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2022). *Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. <https://www.osym.gov.tr/TR,23885/2022-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
- Özdemir, T. Y. (2018). Eğitim Bilimine Giriş. Boydak-Özkan, M. ve Özdemir, Y. T. (Ed.), *Öğretmenlik mesleği ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme* içinde (ss. 201-223). Ankara: Asos Yayıncılık
- Özer, B., & Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Pesen A., & Pesen H. (2020). Özel eğitim dersi alan öğretmen adaylarının “özel eğitim” ve “özel eğitime ihtiyaç duyan birey” kavramlarına ilişkin algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 0(81), 35- 60.
- Saban, A. (2008). Öğretmen adaylarının "öğrenci" kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Saban, A., & Koçbeker, B. N. (2006). Examining of teacher candidates perceptions towards “teacher” concept through metaphor analysis. *Educational sciences: theory and practice journal*, 6(2), 461-522.
- Sökmen, Y., Yıldırım, G., & Kılıç, D. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına yönelik metaforlarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1-13
- Talas, S. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının “kaynaştırma öğrencisi” kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Journal of International Management, Educationaland Economics Perspectives* 5(2) 34–44
- Tortop, H., S., Koçak, V., Acar, M., Oruç, E., Canöz, H., Kapusuz, B., & Çoşkun, E. (2015). Zihin engelliler öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının bölümü tercih motivasyonları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 275-285.

- Uçuş, Ş. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının ve okul öncesi öğretmeni adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 360-388
- Ulay, G. (2018). *Özel eğitim öğretmenliği lisans programının zihin engelliler öğretmenliği yeterlikleri açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu. (2020). *2020-2021 Eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanacak olan lisans bölüm / program isimleri*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/lisans-onlisans-program-adlari/2021/2020-2021-lisans-bolum-program-isimleri.pdf.
- Yükseköğretim Kurulu. (2022). *Merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yükseköğretim lisans programları*. https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/EK/tablo4_17092020.pdf